

Ravsted kirke og sogn 1963 – 1970

Beretning i Kirkelig Krønike for Ravsted sogn illustreret og let bearbejdet ved Erik J. Stidsen.

Efter menighedsrådets énstemmige indstilling blev understegnede, *Erik Jacob Stidsen*, ved kgl. resolution af 28. februar 1963 udnævnt til sognepræst for Ravsted menighed i Ribe stift fra 1. marts 1963. Indsættelsen fandt sted i Ravsted kirke søndag den 10. marts 1963 v/provst Holdt, Bredebro.

Jeg er født den 9. marts 1926 i Øster Snede sogn, søn af indremissionær Peter Stidsen og hustru Susanne Jensen. Missionseksamen ved Københavns universitet 1951. Ungdomssekretær i Det danske Missionselskab indtil udrejse til Aden, Sydarabien 1954. Ordineret af biskop Chr. Baun, Viborg 16. august 1953 i Holstebro sognekirke. Hjemvendt fra Aden 16. oktober 1961 og ansat som hjælpepræst for Den danske Menighed i Aabenraa fra 1. december 1961. Sognepræst i Ravsted fra 1. marts 1963 til udnævnelsen til sognepræst for Den danske Menighed i Aabenraa ved kgl. resolution af 25. februar 1970. Afskedsgudstjeneste i Ravsted kirke søndag den 15. marts 1970.

Indsættelse

Indsættelsen i Ravsted kirke søndag den 10. marts 1963 blev en festlig oplevelse, hvor menigheden fyldte kirken til sidste plads. Efter gudstjenesten var menighedsrådet vært ved en middag på forsamlingsgården.

Indsættelse søndag den 10. marts 1963: Den nye sognepræst ledsages til kirken af provst, dr. theol. Jens Holdt, Brede. I processionen ses endvidere sognepræst C. Hoffmann-Madsen, Aabenraa, sognepræst Aksel Jacobsen, Hviding (svoger til den nye præst), sognepræst Johs. Stidsen, Abild (bror), og sognepræst A. Sølvsteen, Øster Højt. (Foto Jyske Tidende)

De ydre rammer

Der var fra begyndelsen ret store problemer m.h.t. de ydre rammer for arbejdet. *Kirken* var midlertidigt ude af brug, idet varmeanlægget var brændt sammen og kasseret ved nytårstid 1963, så gudstjenesterne var henlagt til skolens bibliotek. Provst Holdt fandt det imidlertid nødvendigt, at kirken blev taget i brug ved min indsættelse, hvorfor et midlertidigt el-varmeanlæg blev opsat i kirken. Det kom med visse ændringer til at fungere, til kirken blev lukket for restaurering 3 år senere.

Kirken var midlertidigt ude af brug og en grundig istandsættelse var tiltrængt både udvendig og

- indvendig. (Fotos Jydske Tidende 1963)

Præstegården fra 1885 var i en miserabel forfatning. Der var planer om restaurering, så menighedsrådet ønskede ikke, at vi flyttede ind i den. Det var imidlertid meget vanskeligt at finde en anden bolig. I sidste øjeblik lykkedes det at leje nogle lokaler i den såkaldte "Tankcafé" lige ved kirken. Her boede vi, indtil huset blev solgt den 15. august 1963, hvorefter vi flyttede ind i lærerlejligheden i den tidl. tyske skole ("Den hvide skole") nord for kirken. Her boede vi, indtil en ny præstegård var parat den 29. juni 1964.

Den gamle præstegård set fra gårdsiden

- og fra syd. Th. tilbygning med konfirmandstue m.m.

Der var altså mange praktiske opgaver at gå i gang med. Da restaureringsplanen for præstegården blev forelagt biskop Dons Christensen, Ribe, foreslog han, at man overvejede at rive den gamle præstegård ned og bygge en ny. Arkitekt Mogens Meyling, Sønderborg, havde anslået udgifterne ved restaurering af den gamle prg. til ca. kr. 145.000. Nu gik han i gang med at tegne en ny moderne prg. på ca. 300 m². Udgifterne hertil blev anslået til ca. kr. 140.000. De kom imidlertid op på ca. kr. 192.000, idet istandsættelse af den ca. 8 år gamle konfirmandstuefløj blev ret kostbar. Den var ret medtaget af fugt, fordi den så godt som aldrig var blevet brugt p.gr.a. manglende varmeanlæg. Den gamle præstegård – en tung kolos af røde sten og med sort skifertag – blev udliciteret til nedrivning, og en entreprenør fra Vejle købte hele herligheden for ca. 5.000 kr. og tjente tykt på den. Det eneste, han havde besvær med at få fra hinanden, var vestgavlens fundament – af bispens kaldet "Damgaards gav", idet bygmester Hans Peter Damgaard, Korup, få år i forvejen havde lagt en mængde arbejde og menighedsrådet en mængde penge i den gav. Den gamle sank og slog revner, fordi grunden er meget dårlig. Der viste sig at være meget godt materiale i den gamle prg. en del af de bedste sten sidder i Andreas Petersens hus i Ravsted by (nord), og en del tømmer og vinduer blev anvendt af grd. Johs. Steinbeck, Hyndingholm, til et nyt stuehus. Ved arbejdet på grunden fandt man en del gamle munkesten fra den tidligere præstegård, som brændte ca. 1883.

Ny præstegård

Ved licitationen den 9. juni 1963 blev murerarbejdet overgivet til bygmester H. P. Damgaard, hvis søn Peter lagde de fleste sten. Tømmerarbejdet: bygmester Nikolaj Lorenzen, snedkerarbejdet: snedkermester W. Kirsten, malerarbejdet: malermester W. Jessen, sanitets- og centralvarmeanlæg: smedemester Jens Hansen, blikkenslagerarbejdet: blikkenslagermester Nik. Heinsen, el-arbejdet: installatør Kr. Møller.

14. oktober 1963: Rejsegilde. På stillads H. P. Damgaard og hans søn, Peter. Nederst Flemming Stidsen og Bork.

Den eksisterende tilbygning med konfirmandstue blev på en god måde knyttet sammen med spise- og dagligstue (th).

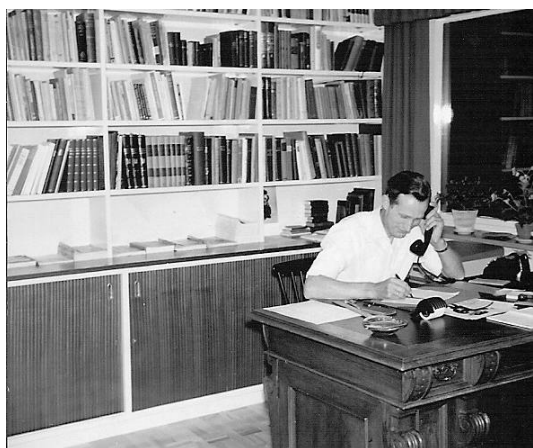
Rejsegildet blev holdt den 14. oktober 1963, og indflytningen fandt sted den 29. juni 1964. Redskabsskur byggede jeg selv i sommeren 1964. Haveplanen blev tegnet af havekonsulent Marie Surlyck, Gråsten. Arbejdet udførte jeg selv med god hjælp af arbejdsmand Chr. Holthusen.

Den nye præstegård 1964 set fra nordvest. Tv. eksisterende tilbygning med garage, fyrrum og bryggers. På bagsiden konfirmandstue med indgang fra gavlen.

Præstegården set fra sydvest. Haven er gjort klar til beplantning, som blev foretaget i efteråret 1964.

Præsten fik et godt kontor. Reolvæg fremstillet af snedkermester W. Kirsten, Ravsted.

Præstefruen fik et moderne køkken. Inventaret også her fremstillet af snedkerm. W. Kirsten.

Kirkens restaurering

Før byggearbejdet i præstegården var afsluttet, blev der indledt forhandlinger og udarbejdet planer vedr. kirkens restaurering. Kunstmaler Aage Sørensen fra Nationalmuseet besøgte kirken nogle gange og udarbejdede en beskrivelse, som findes i præsteembedets arkiv.

Ravsted Sparekasse havde allerede i 1963 besluttet, at de ville skænke kirken et nyt tårnur i anledning af sparekassens 100 års jubilæum den 4. juli 1964. Det medførte en del forhandlinger med Nationalmuséet, som helst så, at det nye blev af samme type som det gamle, der kun havde én viser. Det gamle ur havde ikke været i brug siden ca. 1904. Da sparekassens bestyrelse kun ville give et moderne ur med to visere, indstillede menighedsrådet til kirkeministeriet, at giverens ønske blev fulgt, og det skete.

Da tårnuret blev overdraget ved en højtidelighed den 4. juli 1964, var kirkens restaurering endnu ikke påbegyndt. Men i sommeren 1965 blev kirkens udvendige mure istandsat af muremester Johs. Lorenzen, Ravsted. De var visse steder helt sorte p.gr.a. angreb af alger. Alt blev rensset grundigt og kalket, så kirken igen lyste op i landskabet.

Efter den udvendige restaurering i 1965 lyste kirken igen op i landskabet. (Foto Flensborg Avis)

af gule teglsten. Ved restaureringen i 1920-erne var gulvet i koret blevet hævet. Nu blev det atter sænket, og en mængde sand blev kørt ud. Under døbefonten fandt man som fundament en gammel præstemindesten, som længe havde været forsvundet. Den blev nu bragt frem og blev anbragt som den øverste af de mange mindesten, der efter megen forhandling frem og tilbage og efter Nationalmuséets ønske blev anbragt i skibets midtergang, hvor de vel oprindeligt havde ligget, og hvor de på en smuk måde ville bryde det gule murstensgulv.

Under stoleværket lå fra gammel tid nogle mystiske planker, som kan være fra gamle sidebænke, men det vides ikke bestemt. De er deponeret i Nationalmuséet, hvor de vil blive opmålt og konserveret.

Tårnrummet, hvor der før var fyrrum, blev ved restaureringen omdannet til ligkapel, og det nye varmeanlæg fik fyrrum i en bygning på kirkegården, hvor der også blev indrettet moderne toiletter.

Efter stoleværkets restaurering på Nationalmuséet blev det genopsat af snedkermester W. Kirsten, Ravsted. Afstanden mellem bænke blev øget for at give bedre plads til benene, og der blev anskaffet skumgummi hynder til bænke – leveret af firmaet Anton Nielsen, Aabenraa. Malerarbejdet i kirken blev under kunstmaler Aage Sørensens ledelse udført af malermester Egon Jensen, Tønder.

Centralvarmeanlægget er installeret af smedemester Jens Hansen, Ravsted, og el-installationen er udført af el-installatør A. Haugaard, Bylderup-Bov.

Ved en undersøgelse af orglet blev det konstateret, at en hovedrestaurering ville være tilrådelig, den blev udført i løbet af ca. 4 uger af firmaet Marcussen og Søn, Aabenraa, hvorefter orglet fremtrådte som nyt og med 10 års garanti.

Kirkens genindvielse

Søndag den 4. juni 1967 var arbejdet så vidt fremskredent, at genindvielsen kunne finde sted. Den blev foretaget af biskop H. Dons Christensen, Ribe, og jeg prædikede over dagens tekst. Kirken var ved den lejlighed fyldt til sidste plads, og mange deltog i en fest på forsamlingsgården efter gudstjenesten.

Forhandlingerne vedr. den indre restaurering gik videre, og 1. februar 1966 blev kirken lukket og gudstjenesterne flyttet til skolens gymnastiksal, som kommunen stillede gratis til rådighed.

Stoleværkets gavle og låger, krucifix, præste- og degnestol, pengeboks og -blokke blev afmonteret og sendt med lastbil til Nationalmuséet i København, hvor alt blev afdækket og konserveret på bedste måde under kunstmaler Aage Sørensens ledelse.

Det gamle gulv og varmeanlæg (Perkins anlæg) blev derefter fjernet og murerne under ledelse af bygmester H. P. Damgaard gik i gang med at reparere de indvendige mure og lægge nyt gulv

Dagbladet Vestkysten bragte et fyldigt referat, som jeg vil bringe i sin helhed:

”Fra hele Ravsted og den nærmeste omegn strømmede folk til kirken for at deltage i genindvielsesgudstjenesten søndag eftermiddag, og så mange mødte op, at der ikke var siddeplads til alle. Omkring 325 ønskede at være med. Og det var en smuk kirke, de mødte op i. Restaureringen er gennemført med en nænsom hånd, og kirkens indre er nu ført tilbage til sit oprindelige udseende. Det er ikke så svært, at sognepræst E. J. Stidsen, menighedsrådet og menigheden var glade, men der er også ofret 450.000 kr. for at nå frem til det smukke resultat.

Præsteprocessionen på vej til kirken. (Foto Vestkysten)

Ravsted kirke blev genindviet af biskop Dons Christensen, Ribe. I processionen, der medførte kirkens hellige ting, var desuden præsterne, E. J. Stidsen, Ravsted, provst Hans Petersen, Hostrup, den tyske frimenighedspræst Johs. Kühl, Bylderup Bov, P. Lund, Bylderup, Johs. Enggaard Stidsen, Abild, G. Peters Lehm, Hellevad, J. L. Høgsgard, Bjolderup, og S. M. Lauridsen, der om en måneds tid, skal indsættes i præsteembedet ved Ø. Højst kirke.

I kirken tog biskop Dons Christensen sit udgangspunkt i ”Den, som har øren at høre med, han hører”. Herefter talte han om kirken, som det sted, hvor sognets beboere har søgt hen til for at høre Guds ord i taknemlighed, og at det også vil ske for kommende slægter i Ravsted kirke.

Sognepræst E. J. Stidsen holdt prædikenen over lignelsen, hvor en mand indbyder til fest, men ingen af de indbudte kan komme, hvorefter i stedet gamle, fattige og invalide bliver indbudt.

Ved det efterfølgende kaffebord på Ravsted forsamlingsgård var der mange, der talte, og der lød mangan tak til det aktive menighedsråd og håndværkerne for dygtigt arbejde. Menighedsrådets formand, bygmester H. P. Damgaard takkede alle, der havde medvirket, og udtrykte håbet om, at menigheden igen søndag efter søndag ville kunne samles i den gamle kirke. Biskop Dons Christensen, Ribe, ønskede især tillykke med det vellykkede resultat. Kirken er en sand fryd for øjet, sagde han, men ønskede alligevel, at menigheden aldrig må blive færdig med at arbejde med kirken. Så længe, der bygges, lever menigheden i Ravsted.

Kirken var fyldt til sidste plads. Mrk. gravstenene i midtergangen og indgangen til ligkapellet i tårnrummet. (Foto Vestkysten)

Provst Hans Petersen, Hostrup, der har været aktiv med i forarbejdet, takkede, fordi han i kirken måtte bede den første bøn og udtalte, at ordet lyder i kirken for at menneskene skal tage imod dem.

Højst sogns menighedsråds formand, fru købmand Hansen, Ellehus, takkede for samarbejdet mellem de to menigheder. - Jeg tror, at vi er velkommen til at benytte Ravsted kirke, hvis vi om nogle år begynder en tiltrængt restaurering af vor kirke. Stiftsfuldmægtig P. Bonnevie, Ribe, udtalte, at restaureringen er gået forholdsvis hurtig og smertefrit, hvilket tyder på et godt menighedsråd. I løbet af fire år er en ny præstegård blevet bygget og restaureringen gennemført. Desuden talte formanden for de sønderjyske menighedsråd, Jens Hansen, Nustrup, der repræsenterede udsmykningsfonden, der har ydet et bidrag til kirkens forskøn-

nelse, arkitekt Vald. Carstensen, kunstmaler Aage Sørensen, København, fru Thora Nielsen, der er enke efter N. P. Nielsen, der var den første præst i Ravsted efter genforeningen, pastor S. M. Lauridsen, der om en måneds tid indsættes i embedet som sognepræst i Ø. Højst, pastor J. L. Høgsgard, Bjolderup, søster Anna Nielsen, Ravsted, kirkeværge Henrik Thiesen, Ø. Højst, og organist V. Jacobsen, Mellerup.

Pastor E. J. Stidsen sluttede sammenkomsten med at fortælle om restaureringen, og rettede her en tak til alle, der har medvirket. - Vi har flere gange været uenige med Nationalmuséet, sagde han, men jeg tror, at det er det rigtige, der er gjort i hvert enkelt tilfælde, selv om vi i begyndelsen ikke kunne se det. Jeg vil også gerne takke menighedsrådet. Det betyder meget for en præst at virke i en kirke, der ikke blot er smuk, men også fungerer.

Bestemmelsen, om at orglet skulle laves i denne omgang, blev taget med få timers varsel for en måned siden. Markussen og Søn, Aabenraa, påtog sig arbejdet, der kostede godt 50.000 kr. Til gengæld er der nu en garanti på ti år på orglet, der stadig vil kunne bruges i mange år, selv om det er fra 1870. Altertavlen er kun blevet gjort nødtørftigt i stand, men menighedsrådet er enig om, at der skal ofres endnu godt 80.000 kr. på det. Altertavlen er smukkere end de fleste.

Endelig rettede pastor Stidsen en tak til fru Petersen, Nyvang, der har lavet en ny alterduk. Hun begyndte for et par år siden, og den har været færdig i nogen tid. Det er et smukt arbejde, hvis mønster er kors og kalk.”

En gave, som ikke måtte nævnes, men som vist godt kan nævnes nu, var en grøn messehagel, som Søster Anna havde skænket til kirken. Hun havde i god tid forinden bedt mig være behjælpelig med at finde frem til den rigtige. Vi fandt den i Dansk Paramenthandel i København.

Ved forberedelsen til restaureringen og under selve arbejdet fik vi god støtte fra de kirkelige myndigheder med kirkeminister Bodil Koch i spidsen. Hun besøgte kirke og præstegård den 5. marts 1965 for selv at danne sig et indtryk af det arbejde, der forestod i kirken.

Til det værdifulde stoleværks restaurering blev der ydet et tilskud på kr. 10.000 fra Menighedsrådenes fond til Udsmykning af danske kirker, og Nationalmuséet gav et mindre tilskud fra et legat.

M.h.t. de mange enkeltheder henvises til talrige tegninger, fotos og skrivelser i præsteembedets arkiv.

Til glæde for de svagthørende blev der ved restaureringen installeret et trådløst tunghøreanlæg fra Oticon.

En dygtig kasserer for restaureringen var lærer Leif Østergård.

Det kirkelige arbejde i sognet

M.h.t. den åndelige side af arbejdet, viste der sig snart et behov for et arbejde blandt de ældre og børnene og de unge. I november 1963 begyndte vi med god støtte fra førstelærer S. N. Christensen ”Samvær for ældre” først i forsamlingsgården og senere – da præstegården blev færdig – i konfirmandstuen. Det blev et arbejde, vi havde megen glæde af, og som de ældre i sognet sluttede godt op om.

Omtrent samtidigt begyndte vi i samarbejde med vognmand Sejer Pedersen, Fogderup, at arrangere regelmæssige *ungdomsmøder* i vort hjem og i forskellige andre hjem i sognet. Med tilslutningen til og interessen for disse møder er det gået meget op og ned, men i de senere år har især konfirmanderne været trofaste til at møde frem. Uden Sejer Pedersens store indbyder- og transportarbejde kunne disse møder ikke være gennemført.

Fra KFUM-spejdernes Guldhorns Division blev der fra min ankomst presset stærkt på for at få os til at starte et *spejderarbejde* i Ravsted sogn. I løbet af vinteren 1963-64 skete det også. Begyndelsen var meget lovende. Mange drenge meldte sig, men inden længe begyndte det at knibe med førere og nogle år senere måtte vi lukke i hvert fald midlertidigt. Et godt spejderlokale blev indrettet over præstegårdens konfirmandstuefløj. Her henligger en mængde godt udstyr til fire patruljer.

For at få børnene og de unge familier i tale blev der ca. 1 gang mdl. afholdt en *familiegudstjeneste*, hvor jeg især talte til børnene og valgte salmer, de kunne synge med på, og alt blev så kort, at de kunne holde ud at være med. Disse gudstjenester blev godt besøgt, ikke mindst fordi søndagsskolen i Fogderup under ledelse af frk. Dora Hansen og senere Sejer Pedersen sluttede så godt op om dem. For øvrigt var mange af de unge familier i sognet gode til at tage børnene med også til de almindelige gudstjenester.

Til arbejdet blandt unge og ældre i Ravsted sogn fik vi hvert år ved juletid en pæn gave fra *Ravsted sparekasse* – til sidst kr. 800 årligt.

I *DMS-kredsens* arbejde havde vi god støtte af søster Anna Nielsen, som har været i Ravsted siden 1930.

Fra kredsen omkring *missionshuset i Fogderup* har vi mødt megen velvilje og støtte, ligesom også kredsen omkring *forsamlingshuset i Ravsted* mødte os med tillid og støtte i vort arbejde.

Det er altså med stor taknemmelighed i sindet, vi kan tænke tilbage på syv gode år i Ravsted sogn. Måtte Guds velsignelse være over arbejdet også fremover.

Med disse ord kunne jeg i foråret 1970 slutte min beretning i Kirkelig Krønike for Ravsted Sogn, og endnu 39 år senere tænker vi med glæde på den tid, vi fik i Ravsted sogn. Selv om man som ude fra kommende vel aldrig kan blive ægte *sønderjyde*, så fik vi i de år så stærk en tilknytning til landsdelen, at vi ikke senere har følt trang til at flytte herfra.

Ved gennemlæsning af min beretning fra 1970 har jeg lagt mærke til, at der mangler en oplysning, som vist ikke er nedskrevet andetsteds. Det vil jeg derfor råde bod på.

Under arbejdet med restaureringen af kirken havde vi stor hjælp af *kunstmaler Aage Sørensen*, som Nationalmuséet havde udpeget som sagkyndig og ansvarlig for arbejdet. Hen imod slutningen af arbejdet fortalte han mig, at han havde et salmevers af *Th. Kingo*, som han længe havde ønsket at anbringe i en kirke, men endnu var det ikke lykkedes at finde det rette sted. Men nu havde han fundet det. Det skulle stå på loftbjælkerne i det nyindrettede ligkapel i kirkens tårnrum. Det kunne jeg for min part ikke have noget imod, så med sin sirlige håndskrift skrev han på de to yderste bjælker højt oppe i rummet: "*Lær mig ved hvert klokkeslag, / at i dig jeg styrke vinder, / hjertet ej til verden binder, / spilder ingen nådens dag; / men at jeg mig kan erindre, / hvor min tid den korter af, / og hver time bliver mindre, / til jeg segner i min grav!*" (D.S. 1953 nr. 686 vers 7.)

Her står det endnu som en påmindelse til enhver, der opholder sig i rummet, men også som kunstnerens signatur på det arbejde, han udførte ved restaureringen af Ravsted kirke i årene 1965-1967.

Aabenraa, den 28. maj 2009,
Erik J. Stidsen.